ECLI:LV:AT:2020:0515.SPC001220.6.L
Nr. 3-12/0093, SPC-12/2020
Civillietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
LĒMUMS
Rīgā 2020.gada 15.maijā.

Senāts šādā sastāvā:
senatore Inta Lauka,
senators Aivars Keišs,
senatore Ļubova Kušnire
rakstveida procesā izskatīja Ģenerālprokuratūras Personu un valsts tiesību aizsardzības departamenta virsprokurora protestu par Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas tiesneša 2017.gada 25.maija lēmumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas tiesneša 2017.gada 25.maija lēmumu apmierināts /pers. C/ pieteikums par izpildu raksta izsniegšanu Zemgales šķīrējtiesas /datums/sprieduma lietā Nr. /numurs/ piespiedu izpildei.
No /pers. B/ /pers. C/ labā ir piedzīta valsts nodeva 284,57 EUR, ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 8 EUR, kopā 292,47 EUR.
Lēmumā norādīti šādi motīvi.
[1.1] Starp /pers. C/ un /pers. B/ 2015.gada 7.janvārī noslēgts aizdevuma līgums. Saskaņā ar šo līgumu /pers. C/ ir aizdevis, bet /pers. B/ – saņēmis 35 000 EUR skaidrā naudā pirms šī līguma parakstīšanas. Aizdevums jāatmaksā līdz 2015.gada 31.decembrim. Puses 2016.gada 31.janvārī parakstījušas pielikumu pie aizdevuma līguma, konstatējot, ka parādnieks nav atmaksājis pieteicējam 35 000 EUR, atmaksas termiņš pēc parādnieka lūguma tiek pagarināts līdz 2016.gada 31.augustam. Procenti par aizdevuma izmantošanu (1 % mēnesī) no neatmaksātās aizdevuma summas /pers. B/ jāsāk maksāt ar 2016.gada februāri.
[1.2] Aizdevuma līguma un tā pielikuma 3.punktā puses noteikušas, ka visi strīdi starp pusēm tiks galīgi izšķirti atbilstoši Latvijas Republikas likumiem Zemgales šķīrējtiesā saskaņā ar minētās šķīrējtiesas reglamentu, rakstveida procesā, bez sprieduma motivējuma, viena šķīrējtiesneša sastāvā, un ar nosacījumu, ka gadījumā, ja atbildētājs neiesniedz atsauksmi uz prasību, uzskatāms, ka tas prasību atzīst.
[1.3] Tā kā parādnieks saistības nav izpildījis, /pers. C/ cēlis Zemgales šķīrējtiesā prasību par parāda piedziņu. Ar Zemgales šķīrējtiesas /datums/spriedumu lietā Nr. /numurs/ no /pers. B/ /pers. C/ labā piedzīts pamatparāds 35 000 EUR, procenti 3500 EUR un šķīrējtiesas procesa izdevumi 1684,80 EUR, kopā 40 184,80 EUR. Parādnieks šķīrējtiesas nolēmumu noteiktajā termiņā nav izpildījis.
[1.4] /pers. C/ tiesā iesniegtajam pieteikumam par izpildu raksta izsniegšanu pastāvīgās šķīrējtiesas sprieduma piespiedu izpildei ir pievienoti Civilprocesa likuma 534.panta otrajā daļā noteiktie dokumenti. Tiesnesis, izvērtējot lietas materiālus, nekonstatē nevienu no Civilprocesa likuma 536.panta pirmajā daļā minētajiem gadījumiem, kad tiesnesis atsaka izsniegt izpildu rakstu pastāvīgās šķīrējtiesas sprieduma piespiedu izpildei un atzīst, ka ir pamats izsniegt izpildu rakstu Zemgales šķīrējtiesas /datums/sprieduma lietā Nr. /numurs/izpildei.
[1.5] Atbilstoši Civilprocesa likuma 535.panta pirmajai daļai, no parādnieka pieteicēja labā piedzenama valsts nodeva 284,57 EUR un ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 8,00 EUR.

[2] Augstākajā tiesā saņemts Ģenerālprokuratūras Personu un valsts tiesību aizsardzības departamenta virsprokurora protests, kurā, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 483. un 484.pantu, lūgts atcelt Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas tiesneša 2017.gada 25.maija lēmumu un nodot pieteikumu par izpildu raksta izsniegšanu šķīrējtiesas sprieduma piespiedu izpildei jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesā. Protestā norādīti šādi argumenti.
[2.1] Ar Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2019.gada 20.marta aizmugurisku spriedumu civillietā Nr. /numurs/ apmierināta /pers. B/ prasība, atzīstot par spēkā neesošu kopš noslēgšanas brīža starp /pers. B/ un /pers. C/ 2015.gada 7.janvārī noslēgto aizdevuma līgumu ar tā 2016.gada 31.janvāra pielikumu, kā arī aizdevuma līguma un pielikuma 3.punktā ietverto šķīrējtiesas klauzulu.
Pamatojoties uz šo spriedumu, /pers. B/ vērsies tiesā ar pieteikumu par lietas pieteikumā par izpildu raksta izsniegšanu jaunu izskatīšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem. Ar nepārsūdzamu Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2019.gada 2.septembra lēmumu atstāts negrozīts pirmās instances tiesas tiesneša lēmums par atteikšanos pieņemt pieteikumu.
[2.2] Nepastāvot citiem viņa tiesību aizsardzības līdzekļiem, /pers. B/ vērsies Ģenerālprokuratūrā ar lūgumu iesniegt protestu par Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas tiesneša 2017.gada 25.maija lēmumu.
Ņemot vērā, ka gan aizdevuma līgums, gan tā pielikums, kā arī tajos ietvertā šķīrējtiesas klauzula ar likumīgā spēkā stājušos tiesas spriedumu atzīta par spēkā neesošu no noslēgšanas brīža, pastāv Civilprocesa likuma 536.panta pirmās daļas 3.punktā norādītais pamats atteikumam izsniegt izpildu rakstu.

[3] Ar Senāta senatoru kolēģijas rīcības sēdes lēmumu, ierosinot kasācijas tiesvedību, līdz protesta izskatīšanai kasācijas kārtībā apturēta Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas tiesneša 2017.gada 25.maija lēmuma izpilde.

Motīvu daļa

[4] Pārbaudījis lietas materiālus un apsvēris protestā norādītos argumentus, Senāts atzīst, ka Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas tiesneša

2017.gada 25.maija lēmums atceļams turpmāk norādīto apsvērumu dēļ.

[4.1] Atbilstoši Civilprocesa likuma 484.pantam pamats prokurora protesta iesniegšanai par spēkā stājušos tiesas nolēmumu ir būtiski materiālo vai procesuālo tiesību normu pārkāpumi, kas konstatēti lietās, kuras ir izskatītas tikai pirmās instances tiesā, ja tiesas nolēmums nav pārsūdzēts likumā noteiktajā kārtībā no lietas dalībniekiem neatkarīgu iemeslu dēļ vai ar tiesas nolēmumu aizskartas valsts vai pašvaldību iestāžu tiesības vai to personu tiesības, kuras nav bijušas lietas dalībnieki. Konkrētajā gadījumā protests iesniegts, norādot uz to, ka pastāv Civilprocesa likuma 536.panta pirmās daļas 3.punktā norādītais pamats atteikumam izsniegt izpildu rakstu.

[4.2] No lietas materiāliem redzams, ka ar Zemgales šķīrējtiesas /datums/spriedumu lietā Nr. /numurs/n o /pers. B/ /pers. C/ labā piedzīts pamatparāds 35 000 EUR, procenti 3500 EUR un šķīrējtiesas procesa izdevumi 1684,80 EUR, kopā 40 184,80 EUR. Savukārt ar Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas tiesneša 2017.gada 25.maija lēmumu apmierināts /pers. C/ pieteikums par izpildu raksta izsniegšanu Zemgales šķīrējtiesas /datums/sprieduma lietā Nr. /numurs/ piespiedu izpildei.

No /pers. B/ /pers. C/ labā ir piedzīta valsts nodeva 284,57 EUR, ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 8 EUR, kopā 292,47 EUR.

[4.3] Ja persona nav piekritusi lietas izskatīšanai šķīrējtiesā, tad šķīrējtiesas process un tā potenciālais iznākums neapšaubāmi var būtiski aizskart šīs personas tiesības. Šādos gadījumos personai ir jābūt tiesībām vērsties tiesā savu aizskarto tiesību aizsardzībai tieši un nepastarpināti, neatkarīgi no citu personu gribas vai rīcības (sk. *Satversmes tiesas 2015.gada 6.februāra sprieduma lietā Nr. 2014-32-01 5.punktu*).

Ievērojot, ka personai ir tiesības vērsties vispārējās jurisdikcijas tiesā ar prasību par šķīrējtiesas līguma atzīšanu par spēkā neesošu, tādā veidā apstrīdot arī šķīrējtiesas kompetenci izskatīt civiltiesisku strīdu šķīrējtiesā, /pers. B/ cēlis prasību tiesā.

Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesa 2019.gada 20.martā taisījusi aizmugurisku spriedumu lietā Nr. C29280618, ar kuru atzīts par spēkā neesošu no noslēgšanas brīža starp /pers. B/ un /pers. C/ 2015.gada 7.janvārī noslēgtais aizdevuma līgums ar tā 2016.gada 31.janvāra pielikumu, kā arī aizdevuma līguma un pielikuma 3.punktā ietvertā šķīrējtiesas klauzula. Spriedums stājies likumīgā spēkā 2019.gada 9.jūlijā.

[4.4] No iepriekš minētā secināms, ka ne /datums/, kad Zemgales šķīrējtiesa taisīja spriedumu, ne 2017.gada 25.maijā, kad Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas tiesnesis pieņēma lēmumu par izpildu raksta izdošanu, starp /pers. B/ un /pers. C/ nepastāvēja spēkā esošs šķīrējtiesas līgums, proti, puses nebija vienojušās par strīda nodošanu izskatīšanai šķīrējtiesā. Līdz ar to civiltiesiskais strīds starp šīm pusēm nebija izskatāms Zemgales šķīrējtiesā un izpildu raksta izsniegšanai šķīrējtiesas sprieduma izpildei nebija tiesiska pamata.

[4.5] Atbilstoši Civilprocesa likuma 536.panta pirmās daļas 3.punktam tiesnesis atsaka izdot izpildu rakstu pastāvīgās šķīrējtiesas sprieduma piespiedu izpildei, ja šķīrējtiesas līgums likumā noteiktā kārtībā ir atcelts vai atzīts par spēkā neesošu.

Augstākā tiesa, izskatot prokurora protestus lietās, kuras faktisko apstākļu ziņā attiecībā uz darījumu atzīšanu par spēkā neesošiem jau pēc izpildu rakstu izsniegšanas šķīrējtiesas spriedumu izpildei, ir līdzīgas, atzinusi, ka šādos gadījumos lēmums par izpildu raksta izsniegšanu ir atceļams, un atbilstoši Civilprocesa likuma 536.pantam izpildu raksta izsniegšana ir atsakāma (sk. *Augstākās tiesas 2007.gada 25.aprīļa lēmumu lietā Nr. SPC-31/2007 (3-12/4999), 2009.gada 14.janvāra lēmumu lietā Nr. SPC-1/2009 (3-12/1906), 2018.gada 19.oktobra lēmumu lietā Nr. SPC-13/2018 (ECLI:LV:AT:2018:1019.SPC001318.2.L)*).

Norādītajos apstākļos Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas tiesneša 2017.gada 25.maija lēmums atceļams, nododot pieteikumu jaunai izskatīšanai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474.panta 2.punktu, 477. un 485.pantu, Senāts

nolēma

atcelt Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas tiesneša 2017.gada 25.maija lēmumu un nodot pieteikumu par izpildu raksta izsniegšanu pastāvīgās šķīrējtiesas sprieduma piespiedu izpildei jaunai izskatīšanai Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesā.

Lēmums nav pārsūdzams.

Senatore referente I. Lauka
Senators A. Keišs
Senatore Ļ. Kušnire